

## نارسائی‌های قانون بازرگانی

مهمترین منبع حقوق در کشور ما قوانین عادی میباشند ، متأسفانه این قوانین با تحولات و جهش‌های اجتماعی و اقتصادی و سیاسی کشور تکامل و پیشرفت نداشته‌اند : علت آن عدم توجه قوه مقننه کشور به نارسائی‌های قوانین پیشین است زیرا نمایندگان مجالس مقننه نباید دست روی دست بگذارند و منتظر باشند دولت لوایح قانونی لازم را تهیه کرده و برای تصویب به مجلس شورای ملی و مجلس سنا تقدیم دارد ، نمایندگان مجالس نیز میتوانند طرح‌های قانونی مفید و هم‌گام با پیشرفت‌های اجتماعی و اقتصادی کشور را تهیه کرده و برای تصویب به مجلس بدهند .

در روزنامه‌ها و مجلات کشور در خصوص اصلاح آئین دادرسی مدنی و تسریع دادرسی‌ها و اصلاح آئین دادرسی کیفری و حذف مقرراتی که موجب کندگی در رسیدگی به شکایات‌ها می‌باشند بحث و نقد بمیان می‌آید ولی کمتر توجه به بازرگانی عمومی شده است .

چهل سال از تصویب قانون تجارت ۱۳۰۲ میگذرد - در این مدت تحولات بسیار شگرفی در این کشور روی داده است - قوانین اصلاحات ارضی بتصویب رسیده و بموقع اجرا درآمده است ، کشاورزی ماشینی و نوین جایگزین کشاورزی خیسی و گاواهن شده است کشوری که تمام مصنوعات خود را از خارج وارد می‌کرد امروزه دارای چنان صنعت پیشرفته‌ای شده است که به بعضی از کشورهای

اروپائی صادرات اتومبیل دارد و قسمت بزرگی از نیازمندیهای مردم در مورد اشیاء و ابزار و آلات صنعتی در داخل کشور فراهم و تأمین میشود

قانون بازرگانی اهمیت زیادی در پیشرفت و توسعه امور بازرگانی و رشد اقتصادی کشور دارد .

نظر به اینکه سرمایه‌گذاری‌های کوچک و انفرادی جای خود را به سرمایه‌گذاری‌های بسیار بزرگ و دسته جمعی داده است قانون بازرگانی باید متناسب با این پیشرفت و توسعه باشد تا ضمن در نظر گرفتن روابط صحیح و اصولی میان بازرگانان و میان بازرگان و افراد بتواند حمایت لازم را به عمل آورده و از نیرنگ‌های کلاهبرداران و شیادان جلوگیری کرده و پس‌اندازهای اشخاص را بمصرف سرمایه‌گذاری صحیح در شرکت‌های بازرگانی برساند ، لذا تنائص و نارسائی‌هایی که در قانون تجارت ۱۳۱۱ و قانون اصلاح نئون تجارت ۱۳۴۷ و قانون تعاون کشور مصوب ۱۳۵۰ بنظر میرسد به ترتیب مواد قانونی توضیح داده و راه اصلاح آن‌ها را نیز یادآور میشوم :

۱- در قوانین اساسی کشور و سایر قوانین شرایط و ضوابطی که برای اشتغال به بازرگانی ضروری است، توجیه نشده است . برای استخدام دولتی، برای اشتغال به پزشکی و داروسازی - دندان پزشکی ، برای تأسیس دفتر و کالت و دفتر اسناد رسمی و بسیاری از مشاغل شرایط و شایستگی‌هایی در نظر گرفته شده که با وجود آن شرایط پروانه اشتغال صادر می‌شود ولی برای تأسیس یک بنگاه بازرگانی با یک شرکت بازرگانی هیچگونه شرایطی وجود ندارد و معمولاً اگر شخصی مختصر سرمایه‌ای دارد تجارتخانه‌ای ایجاد کرده و بکار مورد نظر می‌پردازد و بعد از او بسترش جای پدر را می‌گیرد و حال آن‌که چون بازرگانی در اقتصاد کشور بسیار مؤثر است برای اشتغال به رشته‌های مختلف بازرگانی با برای تأسیس یک شرکت بازرگانی همه نوع بررسی و تحقیق از نقطه نظر اشخاص واجد صلاحیت که بیک رشته تولیدی می‌پردازند و از نقطه نظر شایستگی آنها از جهت تحصیلات و تجربیات و سرمایه‌ای که در رشته بازرگانی مورد نظر می‌خواهند بمصرف برسانند باید به عمل آید و پروانه لازم از طرف وزارت اقتصاد صادر گردد و سپس به بازرگانی مورد نظر که پروانه آن صادر شده است بپردازند . با این تحقیقات و بررسی‌ها کمتر بازرگانان دچار ورشکستگی عادی می‌شوند و در اقتصاد

کشور پیشرفت و توسعه حاصل می‌گردد و از ورشکستگی به تقصیر و به تقلب جلوگیری می‌شود.

۲- عملیات بازرگانی که در مواد ۲ و ۳ قانون تجارت به آن اشاره شده تمام انواع کارهای بازرگانی جدید را دربر نمی‌گیرد و باید علاوه بر موارد سیزده‌گانه مذکور در مواد ۲ و ۳ قانون تجارت پیمانکاری‌ها و عملیات انبارداری - کارهای بنگاه‌های چاپ و نشر کتاب و کلید صاحبان مشاغل و حرف که فروش روزانه آنها بطور متوسط از سی هزار ریال بیشتر است بازرگان شناخته شوند و برای آنها کارت بازرگانی تحت نظر کمیسیون صالح مرکب از نمایندگان وزارت اقتصاد و اطاق بازرگانی و صنایع و معادن و وزارت دارایی صادر گردد و کنترل به عمل آید که منحصرأ به رشته بازرگانی که برای آن کارت صادر گردیده است اشتغال ورزند.

۳- معاملات غیر منقول که برای تأسیس و بکار انداختن یک کارخانه ضروری است و یا معاملات غیر منقول که برای ایجاد مسکن (آبارتمان‌ها و خانه‌های ویلائی انجام می‌گردد جزو عملیات بازرگانی شناخته شود.

۴- اگر شرکت‌ها یا بازرگانی‌های بزرگ ماشین‌های محاسبات الکترونیکی دارند، کارت‌ها و محاسبات آن ماشین‌ها تحت شرایط و ضوابطی بجای دفاتر بازرگانی مورد قبول واقع شود.

۵- اگرچه داشتن دفاتر بازرگانی جزء وظایف بازرگان است و اگر بازرگانی دفاتر بازرگانی نداشته باشد بنا به حکم دادگاه حقوق به جزای نقدی اندکی محکوم می‌گردد و اگر بازرگان ورشکسته شود و دفتر نداشته باشد و یا دفتر او مخدوش باشد ورشکستگی او با تقصیر که جرم جنحه‌ای است تلتی می‌شود ولی چون ضمانت اجرائی صحیحی برای داشتن دفاتر بازرگانی وجود ندارد در موارد بسیار (مانند استناد به دفاتر بازرگانی در دادگاه‌ها و با برای محاسبه مالیات واقعی) بازرگانان از ابراز دفاتر خود داری می‌کنند و باید مقررات کیفری شدیدی وضع گردد که اگر بازرگانی دفتر نداشته باشد و یا مدعی گردد که دفتر ندارد آن مقررات بموقع اجرا گذاشته شود.

۶- باید از تقلبات بازرگانان که برای یک سال دو دفتر روزنامه و دو دفتر کل تهیه می‌کنند و در یک دفتر روزنامه و دفتر کل عملیات واقعی خود را منعکس می‌کنند و در دفتر روزنامه و دفتر کل دیگر اقلام غیر واقعی و برای فرار

از پرداخت مالیات آنها را فراهم میسازند جلوگیری شود و دفاتر بازرگانی در روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی طبع شود و با یقینی ارزان و با ثبت در دفتر مخصوصی و یا گرفتن امضاء برای هر سال یک دفتر روزنامه و یک دفتر کل (متناسب با حجم بازرگانی‌ها و شرکت‌ها و با در نظر گرفتن فرم مخصوص مورد نیاز) به آنها واگذار شود.

۷- ثبت بازرگانی و ثبت نام بازرگانی و ثبت علامت بازرگانی باید اجباری گردد و هر کس که نام او در دفتر ثبت بازرگانی بعنوان بازرگان به ثبت رسیده باشد باید بازرگان شناخته شود مگر آن که بموجب حکم قطعی دادگاه خلاف آن ثابت گردد و هر شخصی که نام او در دفتر ثبت بازرگانی به ثبت رسیده است مکلف است در کلیه اسناد و نشریات و صورت حسابهای خود شماره ثبت و محل آن را ثبت کند.

۸- مقررات مربوط به ثبت نام بازرگانی و علامت بازرگانی باید از صورت اعلامی بودن خارج گردد و اداره ثبت شرکت‌ها باید قبلاً تحقیقات و بررسی‌های لازم را بنماید و در تمام اعلامات و اطلاعات اگر متقاضی ثبت اطلاعات خلاف واقع بدهد به کیفرهای حبس و جزای نقدی توأم محکوم گردد.

۹- در خصوص ثبت اختراع و اکتشاف، اداره ثبت شرکت‌ها باید تحقیق و بررسی کند که اعلام کننده شخصاً آن را اختراع کرده است یا خیر و برای اولین بار در تمام جهان آن اختراع و با اکتشاف را بوجود آورده است و یا تقلیدی است و سپس مبادرت به ثبت آن کند، و باید مدت انحصار برخی از اکتشافات علمی محدود گردد.

۱۰- شرکت‌های بازرگانی مذکور در ماده ۲ قانون تجارت باید محدود و متحصراً گردند به شرکت تضامنی و شرکت مختلط غیر سهامی و شرکت‌های سهامی عام و خاص و تعاونی‌ها، زیرا شرکت تضامنی (بجز نسبی بودن مسئولیت) با شرکت نسبی مقررات یکسانی دارد و شرکت مختلط غیر سهامی با شرکت مختلط سهامی و شرکت سهامی خاص با شرکت با مسئولیت محدود مقرراتشان تشابه دارد و در شرکت نسبی و شرکت با مسئولیت محدود احتمال تفییح حقوق اشخاص ثالث زیاد متصور است.

- ۹۱- اداره ثبت شرکت‌ها باید در اطراف صلاحیت و تجربیات و تحصیلات مدیران شرکت تحقیق نماید و اشخاص واجد صلاحیت که تحصیلات عالی در رشته مدیریت بازرگانی دارند به مدیریت شرکت‌های بازرگانی برگزیده شوند .
- ۹۲- آورده های نقدی شرکت‌های سرمایه‌ای باید کنترل شود و بپانک سپرده شده باشد و قبض آن به اداره ثبت شرکت‌ها ارائه گردد .
- ۹۳- آورده‌های غیر نقدی تمام شرکت‌ها باید بتوسط کارشناسان رسمی دادگستری تقویم شود و اسناد مالکیت آن که بنام شرکت انتقال یافته است باید در اداره ثبت شرکت‌ها نگاهداری شود .
- ۹۴- مقررات شرکت‌های سهامی عام و شرکت‌های سهامی خاص مذکور در قانون اصلاح قانون تجارت ۱۳۴۷ باید از یکدیگر تفکیک شوند و جهات اقتراق میان شرکت‌های سهامی عام و خاص باید روشن و واضح باشد . باید آزادی‌های بیشتر برای شرکت‌های سهامی خاص قائل شوند .
- ۹۵- باید مقررات تعاونی‌هایی که با کمک و همکاری دولت بوجود می‌آیند با تعاونی‌هایی که غیر دولتی هستند تفکیک شوند و تعاونی‌ها باید بتوانند بصورت شرکت‌های غیر سهامی و بدون توزیع سهام تشکیل یابند .
- ۹۶- چون قانون شرکت‌های تعاونی آزمایشی است دولت باید در پایان سال ۱۳۵۵ لایحه نهائی قانون شرکت‌های تعاونی را با در نظر گرفتن مشکلات و مواعینی که قانون فعلی بوجود آورده است تهیه کرده و به مجلسین تقدیم کند .
- ۹۷- قانون تجارت فاقد قواعد و مقررات اعتباری اسنادی بروات وصولی ارزی میباشد و مقررات مربوط به سفته و چک‌های بازرگانی که از طرف بازرگانان یا برای امور بازرگانی صادر می‌گردد ناقص و نارسا است و باید برای برات‌های بازرگانی مقررات قانون متعددالشکل ژنو که بیش از ۳۰ کشور به آن پیوسته‌اند به‌موقع اجرا گذاشته شود .
- ۹۸- باید برای سفته‌های بازرگانی قانونی خاص که سرعت عمل داشته باشد و بتواند از تضییع حقوق دارندگان سفته جلوگیری سریع نماید و برای چک که بهترین وسیله پرداخت است مقررات و قواعد صحیح که توأم با سرعت عمل در رسیدگی باشد بوجود آید زیرا گرچه رسیدگی به شکایات مربوط به چک خارج از

نوبت در دادگاه‌ها به عمل می‌آید ولی چون در این ۱۰ سال اخیر اکثر قوانینی که بتصویب مجالس مقننه رسیده است ذکر شده: « رسیدگی مربوط به آن دعاوی و شکایات خارج از نوبت به عمل خواهد آمد » بتدریج تمام قوانین مذکور با نوبت مورد رسیدگی واقع میشود !!

۱۹- امروزه قسمت مهمی از شکایات و دعاوی در دادگاه‌های اختصاصی مورد رسیدگی واقع میشوند و چون رسیدگی به دعاوی مربوط به اسناد بازرگانی و تعهدات مربوط بازرگانی و ورشکستگی نیازمند اطلاعات و آگاهی کامل به مقررات و قواعد آنجاست بهتر است مانند سابق دادگاه بازرگانی ایجاد شود که به دعاوی بازرگانی با سرعت بیشتر و مهارت‌های بیشتر رسیدگی به عمل آید.



پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
پرتال جامع علوم انسانی